

**STATSVETENSKAPLIGA
INSTITUTIONEN**

KOMMUNIKATION, PANDEMI OCH FÖRTROENDE

En studie av äldres myndighetsförtroende under covid-19

Jonatan Samsonowitz

Examensarbete:	15 hp
Program:	Statsvetarprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2021
Handledare:	Nora Theorin
Antal ord:	10 964

Sammandrag

En grundläggande förutsättning för den svenska coronastrategin har varit medborgarnas höga institutionella förtroende. Högt förtroende har inneburit att svenska medborgare sluppit tvingande åtgärder, och att myndigheterna har kunnat förlita sig på vår samarbetsvilja.

Myndigheternas kriskommunikation har även utgjort en central del av krishantering, både som ett medel för att förmedla handlingsinstruktioner, men även för att upprätthålla förtroendet för myndigheternas åtgärder. Vissa grupper har drabbats hårdare än andra av pandemin och dess konsekvenser. Sveriges äldre har sedan tidigare haft ett högt förtroende för samhällsinstitutionerna. Samtidigt har många äldre drabbats särskilt hårt av pandemin och dess konsekvenser, jämfört med yngre åldersgrupper.

Uppsatsen har haft två syften. Det första syftet har varit att undersöka hur äldres myndighetsförtroende kontinuerligt har utvecklats under pandemin. Uppsatsens resultat visar att äldres myndighetsförtroende förblivit högt och motståndskraftigt under pandemin, och att förtroendet till och med ökade under pandemins initiala stadie. Någon dramatisk förtroendeförlust avspeglas inte i resultaten, och faktorer som äldres erfarenheter verkar därför inte haft någon påtaglig inverkan på deras myndighetsförtroende. Uppsatsens andra syfte har varit att undersöka i vilken utsträckning äldres omdöme av myndigheternas kriskommunikation har påverkat deras myndighetsförtroende under pandemin. Resultaten visar att myndigheternas kommunikation haft en svag, men signifikant inverkan på äldres myndighetsförtroende. Det finns även ett starkt ömsesidigt samband som visar att äldres omdöme av myndigheternas kommunikation i hög grad har påverkats av deras befintliga myndighetsförtroende. Även hur politiker har kommunicerat tycks haft en signifikant inverkan på äldres förtroende.

Nyckelord: *myndighetsförtroende, äldre, myndighetskommunikation, covid-19, paneldata*

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte	6
3. Teori och centrala begrepp	7
3.1. <i>Centrala begrepp</i>	7
3.2. <i>Teori och tidigare forskning: förtroende under samhällskriser</i>	8
3.3. <i>Kriskommunikation och förtroende</i>	10
4. Forskningsfrågor	11
5. Metod och data	12
5.1. <i>Data</i>	12
5.2. <i>Operationalisering</i>	13
5.3. <i>Kontrollvariabler</i>	14
5.4. <i>Analys</i>	15
6. Resultat	16
7. Sammanfattning och diskussion	23
8. Källhänvisning	28

1. Inledning

Det är allmänt känt att svenskar har en stark tillit till varandra och ett högt förtroende gentemot offentliga institutioner (Cornia m.fl., 2016; Holmberg och Rothstein, 2020). Även under tidigare krissituationer har svenskar uppvisat ett högt förtroende för myndigheternas handlingsförmåga (Segeberg 2020). Tidigare samhällsutmaningar som flyktingkrisen 2015 påverkade därför inte allmänhetens institutionella förtroende¹ i någon väsentlig mening (Esaiasson m.fl., 2016).

Svenskars höga tillit är en viktig förklaring till varför den svenska coronastrategin utgått från voluntarism och rekommendationer i stället för tvingande åtgärder (Pierre, 2020; Regeringen, 2020, 7 april). Enligt Esaiasson m.fl., (2021) ökade förtroendet för svenska myndigheter under pandemins första månader. Samtidigt finns indikationer på att relationen mellan myndigheter och medborgare inte varit okomplicerad. En undersökning utförd av Novus Sverigepanel under januari 2021 visar att förtroendet för regeringens och myndigheternas krishantering rasat sedan föregående månad (Novus, 23 jan).

Den svenska coronastrategin har både hyllats och kritiserats för sitt initiala förhållningsätt till att stoppa smittspridningen. Under april 2020 hävdade Michael Ryan, verkställande direktör för WHO:s katastrofprogram, att den svenska strategin skulle kunna utgöra ett framtida föredöme för andra länder (Svenska Dagbladet, 2020, 29 april). Två veckor tidigare hade 22 svenska forskare gått samman i en debattartikel som riktade hård kritik mot Folkhälsomyndighetens brist på åtgärder (Dagens Nyheter, 2020, 14 april). Lika omdiskuterade är de myndighetsrepresentanter som personifierat strategin. Ett sådant exempel är statsepidemiolog Anders Tegnell, vilken har blivit väl omskriven i internationella medier (Financial Times, 2020, 11 sep). Oavsett vad man själv anser om den svenska strategin så är det svårt att förneka att den inte varit omstridd eller okontroversiell.

Under pandemin har vissa samhällsgrupper varit särskilt utsatta. Ett sådant exempel är Sveriges äldre, vilka har drabbats särskilt hårt av coronaviruset jämfört med yngre åldersgrupper. Enligt Socialstyrelsens statistik är medborgare som är 70 år och äldre överrepresenterade bland dödsfall som resultat av covid-19. Fram till den 20 december 2021 har denna åldersgrupp utgjort 88,4 procent av inkomna dödsorsaksintyg (Socialstyrelsen, 20 december). Från och med mars 2020 rekommenderade Folkhälsomyndigheten medborgare som var 70 år och äldre att begränsa sina sociala kontakter och undvika platser där många samlas (Folkhälsomyndigheten, 2020). Detta innebar att många äldre avskärmades från samhället, då de inte i samma utsträckning kunde röra sig ute eller genomföra sina vanliga vardagsaktiviteter. Dessa begränsningar resulterade även i flera alarmerande utvecklingar.

¹ För att beskriva förtroende så utgår uppsatsen huvudsakligen från begreppet myndighetsförtroende. Detta bör inte förväxlas med institutionellt förtroende, vilket åsyftar förtroendet för samhällets samtliga institutioner. Även om det är myndighetsförtroende som är uppsatsens fokus, så används institutionellt förtroende vid behov för att beskriva ett närbesläktat, men liknande fenomen.

Folkhälsomyndigheten rapporterade att den sociala, ekonomiska och hälsorelaterade utsatthet som funnits bland äldre före pandemin hade förvärrats avsevärt. Resultaten var att många i denna åldersgrupp varit *”frustrerade och upplever att de särbehandlas på ett stigmatiserande sätt”* (s. 3).

Befintlig forskning om äldres situation under pandemin har huvudsakligen fokuserat på konsekvenserna för äldres psykiska hälsa (för en översikt, se Folkhälsomyndigheten, 2021). Kunskapen om vilken inverkan pandemin och dess konsekvenser haft på äldres institutionella förtroende är däremot begränsad. Befintlig forskning om hur förtroendet för samhällsinstitutionerna har påverkats av pandemin har huvudsakligen fokuserat på den allmänna populationen (Esaiasson m.fl., 2021; Nielsen och Lindvall, 2021; Andersson 2021).

Samtidigt uppstår frågan varför förtroendet för myndigheter är viktigt att undersöka i samband med pandemin. Anledningen är att myndigheter är så kallade output-institutioner (Rothstein, 2009). Det är myndigheternas ansvar att utforma och realisera de beslut som har en direkt inverkan på medborgarnas vardag (Esaiasson m.fl., 2016). Inte minst har detta varit påtagligt under pandemin, då myndigheterna haft en viktig roll i utformningen av skyddsåtgärder och rekommendationer (Regeringen, 2020, 7 april).

En central del av myndigheternas krishantering består av deras kommunikationsarbete. Vid uppkomsten av en samhällsfara, som coronaviruset, utgör myndigheternas kriskommunikation en viktig funktion för att medborgare ska kunna skydda sig (Odén m.fl., 2016). Regeringen har därför gett krisansvariga myndigheter uppdraget att stärka sina kommunikationsinsatser riktade till allmänheten (Regeringen, 2020, 6 november). Myndigheternas kommunikation har därför framkommit genom flera olika medel och kanaler. Det mest påtagliga exemplet har varit Folkhälsomyndighetens presskonferenser, där statsepidemiolog Anders Tegnell förmedlat olika skydds- och handlingsinstruktioner (Johansson m.fl., 2020). Kriskommunikation har främst en praktisk funktion, då avsikten med förmedlad information är att undanröja oklarheter och tillgodose allmänhetens informationsbehov (Odén m.fl., 2016; Segerberg, 2020). Förmedlad kommunikation har även en inverkan på allmänhetens omdöme av myndigheternas handlingskraft. Medborgarnas förtroende påverkas därför inte bara av myndigheternas operativa agerande, utan även av hur myndigheter kommunicerar (Palm och Falkheimer, 2005).

Befintlig forskning om myndigheternas kommunikationsarbete under pandemin visar att allmänhetens inställning till förmedlad information varit övervägande positiv (Johansson m.fl., 2020). Dock har kommunikationen inte varit utan sina brister, framför allt när myndigheterna kommunicerat med riskgrupper. En rapport av Esaiasson m.fl., (2020) menar att myndigheternas kriskommunikation inte nådde ut till boende i utsatta områden lika snabbt som i andra delar av Sverige. Samtidigt har pandemin drabbat dessa områden hårdare än andra delar av Sverige. Detta utfall är särskilt problematiskt eftersom ett av Folkhälsomyndighetens tidigare krisberedskapsmål varit en bättre målgruppsanpassning av sitt kommunikationsarbete (Folkhälsomyndigheten, 2019).

2. Syfte

Under kriser har ansvariga myndigheter utöver att bekämpa krisen dessutom ett informationsuppdrag gentemot medborgarna (Johansson m.fl., 2020). Under pandemin har myndigheterna använt kommunikation för att förmedla instruktioner och upprätthålla allmänhetens förtroende för den svenska strategin. På grund av pandemins osäkerhet så har myndigheterna utgjort den främsta källan för information om coronaviruset, och hur man bör agera för att skydda sig. Vissa grupper har drabbats särskilt negativt av pandemin och dess konsekvenser. Sveriges äldre har tidigare haft ett högt förtroende för samhällets institutioner. Samtidigt har de drabbats särskilt hårt av pandemin och skyddsåtgärdernas konsekvenser (Folkhälsomyndigheten, 2020).

En grundläggande förutsättning för framgångsrik krishantering är att medborgare har ett högt förtroende för myndigheterna och deras handlingsåtgärder. Framför allt under en pandemi som drabbar samhället i perioder av ökad och minskad smittspridning, så är det även viktigt att medborgares förtroende förblir motståndskraftigt på lång sikt, för att samhället ska kunna klara sig ur krisen. Även efter krisens slut är det institutionella förtroendet viktigt för att samhället ska kunna gå vidare (Odén m.fl., 2016). Hur medborgarnas förtroende har förändrats under pandemins gång kommer därför ha en inverkan på hur samhället ser ut efter krisen.

Mot den här bakgrunden har uppsatsen två syften. Det första syftet är att undersöka hur äldres myndighetsförtroende kontinuerligt har utvecklats under pandemin. Befintlig forskning har antingen fokuserat på krisens initiala stadie (Esaiasson m.fl., 2021), eller använt separata tvärsnittsstudier för att undersöka om förändringar ägt rum (Andersson, 2021). Att undersöka hur äldres förtroende kontinuerligt har utvecklats över tid kan förhoppningsvis bringa nya insikter i hur äldres omdömen har sett ut under pandemin. Uppsatsens andra syfte är att undersöka i vilken utsträckning äldres omdöme av myndigheternas kriskommunikation har påverkat deras myndighetsförtroende. Detta beror på att en central del av myndigheternas krishantering har varit att förmedla information till allmänheten.

Då det råder en brist på tidigare forskning, så är det otydligt i vilken utsträckning förmedlad kommunikation har påverkat äldres omdöme av, och förtroende för myndigheterna. Eftersom uppsatsens syften dessutom är övergripande och beskrivande till sin natur, så kommer uppsatsen formulera två öppna forskningsfrågor i stället för hypoteser. Dessa forskningsfrågor formuleras efter att uppsatsen presenterat frågornas teoretiska underlag i nästföljande avsnitt.

Uppsatsens disposition är strukturerad enligt följande. Först kommer uppsatsens centrala begrepp definieras och förtydligas. Därefter görs en teoretisk översikt av vilka faktorer som påverkar medborgares institutionella förtroende, baserat på tidigare forskning. Detta avsnitt kommer utgöra underlaget för uppsatsens forskningsfrågor. Därefter beskrivs utformningen av uppsatsens undersökningar, i form av metod, data, operationaliseringar och kontrollvariabler. Efter denna del redovisas resultaten från de statistiska analyserna, följt av en avslutande diskussion.

3. Teori och centrala begrepp

3.1. Centrala begrepp

För att det inte ska råda några otydligheter om vilka fenomen som ska undersökas, så kommer uppsatsens centrala begrepp först definieras och förtydligas. Kriskommunikation är i grunden ett paraplybegrepp för många olika former av kommunikation, för olika mål under olika kriser (Odén m.fl., 2016). Myndigheter kan exempelvis använda kommunikation för att hantera kriser inom den egna organisationen, så kallade förtroendekriser (Eriksson, 2014). Eftersom uppsatsens syfte är att undersöka kommunikation som förmedlats i samband med pandemin, så är det mer begreppsmässigt relevant att utgå från kriskommunikation under en så kallad fysisk kris. Medan en förtroendekris drabbar en specifik organisation eller aktör, så handlar en fysisk kris om att hantera en händelse som drabbat hela samhället (Eriksson, 2014). Pandemin kan därför ses som ett exempel på en fysisk kris, eftersom den har drabbat samhället i stort och inte bara myndigheternas organisationer. Kommunikationsarbetet under fysiska kriser avser huvudsakligen att förmedla information med en allmännytta. Detta innebär bland annat instruerande information om praktiska skyddsåtgärder, så kallad Emergency Management (Olsson och Falkheimer, 2014). Under pandemin har sådan information exempelvis framkommit genom budskap som att man bör tvätta händerna och hålla avstånd från varandra (Johansson m.fl., 2020).

Vid uppkomsten av en fysisk kris använder myndigheterna de larmsystem som samhället har till förfogande. Det inkluderar myndigheternas egna kanaler, men även nyhetsmedier och sociala medier (Odén m.fl., 2016). Konsekvenserna av en alltmer individualiserad mediekonsumtion är att myndigheterna behöver använda allt fler kanaler för att kunna nå alla medborgare (Brommesson och Bengtsson, 2019). Framför allt utgör medierna en viktig roll för att vidareförmedla myndigheternas information (Odén m.fl., 2016).

Dessa omständigheter gör avgränsningen av kommunikation väldigt invecklad, då begreppet innefattar många olika aspekter och kanaler. Delvis på grund av att förmedlad information kan färdas genom olika kanaler för att nå sina mottagare. Dessutom kan mottagarna tolka samma information på olika sätt (Esaiasson m.fl., 2016). På grund av dessa försvårande omständigheter så kommer inte denna uppsats försöka undersöka innehållet av den information som förmedlats av myndigheter. I stället är avsikten att undersöka i vilken utsträckning äldres omdöme av den kommunikation de själva tagit del av kan tänkas ha påverkat deras myndighetsförtroende. Den enda begreppsmässiga avgränsning som görs av myndigheternas kriskommunikation är därför att den ska ha förmedlats av svenska myndigheter under och i samband med pandemin. Exakt hur kommunikationen ska operationaliseras och mätas kommer diskuteras mer i detalj under avsnittet operationalisering.

Det är även viktigt att förtydliga vad som åsyftas med äldre. I samband med pandemins utbrott klassificerade Folkhälsomyndigheten personer som är 70 år och äldre som en av de största riskgrupperna. Beslutet motiverades med att ju äldre man blir, desto större risk har man att utveckla allvarliga symptom om man blir smittad av viruset (Folkhälsomyndigheten, 2020). Denna definition är därför en god begreppsmässig utgångspunkt om man vill undersöka äldres myndighetsförtroende. Först av allt är det myndigheternas egna definition av riskgruppen, vilket de själva utgått från i utformningen av sina handlingsåtgärder och kommunikation. Det är även de som är 70 år och äldre som har utsatts för hårdast behandling och levt under svårast förhållanden under pandemin. Denna åldersgrupp är därför mest relevant att ha som begreppsmässig utgångspunkt, om man tänker undersöka hur äldres förtroende har påverkats av pandemin. De som är 70 år och äldre har blivit utsatta för hårdast behandling, både i form av hälsorelaterad utsatthet och levnadsförhållanden som resultat av isolering.

Det finns även flera sätt att förhålla sig till begreppet myndighetsförtroende. Myndighetsförtroende under fysiska kriser åsyftar vanligtvis huruvida medborgare har förtroende för organisationens krishanteringsförmåga. Detta beror på att det ställs andra förväntningar på myndigheternas handlingskraft under en fysisk kris (Odén m.fl., 2016). Under fysiska kriser har allmänheten även ett annat slags informationsbehov. Trots att pandemin kan anses vara en fysisk kris, så är det mer relevant att begreppsmässigt utgå från det myndighetsförtroende som åsyftas under en förtroendekris. Detta förtroende handlar mer om legitimitet än kompetens; det som ställs i fokus under en förtroendekris är huruvida institutionens offentliga anseende satts på spel (Odén m.fl., 2016). På lång sikt är myndigheternas offentliga anseende ett viktigare mått, då det uttalar sig om myndigheternas förtroende utanför den aktuella krisen (Esaiasson m.fl., 2021). Det är det grundläggande förtroendet för samhällsinstitutionerna som spelar störst roll vid uppkomsten av en samhällskris, då det är myndigheternas institutionella legitimitet som avgör hur samarbetsvillig allmänheten är. Det är även detta grundläggande förtroende som utgjort förutsättningarna för den svenska krishanteringen vid pandemins början (Pierre, 2020). Begreppsmässigt innebär detta att det förtroende som åsyftas är äldres förtroende för myndigheterna i allmänhet, och huruvida det har stärkts eller försvagats under pandemin.

3.2. Teori och tidigare forskning: förtroende under samhällskriser

Detta och nästa avsnitt kommer kortfattat redogöra för vad tidigare forskning kan säga om medborgares institutionella förtroende och kriskommunikation inom ramen för uppsatsens syften. Litteraturen framställer däremot inga exakta svar på hur äldres förtroende kan ha påverkats av pandemin, eller av myndigheternas kommunikation. Avsikten med dessa avsnitt är därför att sammanställa en övergripande teoretisk grund som uppsatsen kan bygga sina antaganden på. Den första delen kommer redogöra för olika teoretiska förklaringar till hur medborgares institutionella förtroende påverkas av samhällskriser.

Den andra delen diskuterar olika faktorer som har påverkat mottagarnas omdöme av förmedlad information. Dessa avsnitt kommer därefter utgöra underlaget för uppsatsens forskningsfrågor.

Rally behind the flag

En vanlig förklaring till varför allmänhetens institutionella förtroende initialt ökar vid uppkomsten av en samhällskris är den så kallade *rally-behind-the-flag-effekten*. Teorin har ursprungligen använts till att förklara varför förtroendet för nationella symboler och institutioner ökat vid uppkomsten av externa hot som terrorism eller krig (Dinesen och Jæger, 2013). Kritzinger m.fl., (2020) menar att även pandemin skulle kunna ge upphov till en sådan effekt. Det finns därför belegg för att en rally-effekt ägt rum bland den allmänna populationen under pandemins tidiga stadie (Esaiasson m.fl., 2021; Nielsen och Lindvall 2021). Enligt Johansson m.fl., (2021) ökade stödet för både regeringen och myndigheterna under pandemins initiala fas, trots att Sverige drabbats hårdare av pandemin än sina grannländer.

Däremot har de effekter som uppstått vid en kris visat sig vara relativt kortsiktiga (Dinesen and Jæger 2013). Kritzinger m.fl., (2020) menar att effekten motiveras av uppkomsten av ett externt hot, och inte nödvändigtvis från omdömet av samhällsinstitutionernas krishanteringsförmåga. Den initiala förtroendeökning som uppstår vid en kris tenderar därför att sällan hålla i sig längre än ett par månader.

Svenskars förtroende

Tidigare förtroendeforskning framställer en övervägande positiv bild av svenskars förtroende. Det svenska samhället präglas i grunden av en statsorienterad riskkultur. Detta innebär att vid uppkomsten av en samhällskris finns det både ett förtroende för, men också förväntan att samhällsinstitutionerna ska hantera krisen (Odén m.fl., 2016). Historiskt sett har den svenska befolkningen därför haft ett stabilt förtroende under de kriser som ägt rum de senaste 30 åren. Bortsett från ett minskat förtroende för bankerna under de två senaste finanskriserna, så har förtroendet för statliga institutioner över lag inte drabbats av några större förtroendetapp (Segeberg, 2020).

En grundläggande förutsättning för den svenska strategin har därför varit medborgares höga sociala tillit och institutionella förtroende. Högt förtroende är också förklaringen till varför den svenska strategin initialt utgick från voluntarism och rekommendationer i stället för tvingande åtgärder (Pierre, 2020).

Institutionella erfarenheter

Tillgänglig litteratur framställer olika teoretiska förklaringar till varför medborgares institutionella förtroende kan förbli starkt under samhällskriser. En relevant förklaring menar att tidigare institutionella erfarenheter avgör hur motståndskraftigt medborgares förtroende är under kriser. Detta tankesätt härstammar ur David Eastons *diffuse political support* (Easton, 1965). Easton menade att medborgare har ett grundläggande förtroende för samhällets institutioner på grund av vad de är och historiskt har

stått för. Detta förtroende har ackumulerats över lång tid. Tillfälliga institutionella brister kan därför till en viss grad accepteras, då de flesta medborgare hunnit bygga upp en förtroendereserv (Easton, 1965). Under samhällskriser kan medborgare fortfarande tänkas ha ett starkt förtroende för statliga institutioner på grund av vad de är eller har stått för, även om institutionerna är bristfälliga eller ansträngda.

Denna teori har tidigare använts som möjlig förklaring till varför förtroendet för de svenska samhällsinstitutionerna förblev starkt under flyktingkrisen 2015, trots att både myndigheterna och samhället i stort ansträngdes hårt av krisen (Esaiasson m.fl., 2016). En möjlig förklaring till att äldres förtroende skulle ha förblivit starkt under pandemin är att äldre generationer hunnit bygga upp sitt förtroende genom sina institutionella erfarenheter (Segeberg, 2020). Äldres institutionella erfarenheter skulle därför kunna utgöra en potentiell förklaring till att deras förtroende visat motståndskraft och inte påverkats allt för påtagligt av pandemin.

Däremot skulle dåliga institutionella erfarenheter kunna vara minst lika betydelsefulla som goda. Exempelvis sjönk förtroendet för den svenska sjukvården åren efter svininfluensan 2009, efter att vissa individer drabbats av negativa bieffekter från vaccinet. Även om dessa händelser i själva verket drabbade ytterst få, så resulterade händelsen i en lägre allmän vaccinationsvilja åren efter influensan (Odén m.fl., 2016). En studie av Amat m.fl., (2020) visar att institutionellt förtroende inte heller bör tas för givet vid uppkomsten av en pandemi. Studien visar att respondenter som personligen blivit negativt påverkade av coronapandemin över lag uppvisar ett minskat förtroende för de politiska institutionerna (Amat m.fl., 2020). Trots att äldre har lång erfarenhet av det svenska myndighetsväsendet, så bör man å andra sidan inte glömma eller förminska de personliga erfarenheter många äldre fått under pandemin. Det är även möjligt att medborgares förtroende påverkas olika beroende på vilken form av kris som uppstår. Samhällskriser som krig eller terrorism har visat sig öka stödet för statliga eller nationella symboler (Dinesen och Jæger, 2013). Samtidigt har andra former av kriser, som naturkatastrofer, visat sig i stället rikta medborgarnas kritik mot samhällsinstitutionerna och deras förmåga att bemöta krisen (Nicholls och Picou, 2012; Healy och Malhotra, 2009). Det är därför möjligt att medborgarnas behov av ansvarsutkrävande ser olika ut, beroende på vilken slags kris som drabbat samhället.

3.3. Kriskommunikation och förtroende

En slutsats från tidigare forskning är att allmänhetens förtroende i hög utsträckning påverkas av hur centrala aktörer gestaltar och kommunicerar om en kris (Strömbäck 2008). Hur ansvariga aktörer väljer att hantera en kris kommunikativt kan därför antingen främja eller underminera allmänhetens förtroende (Boin m.fl., 2009).

I skrivande stund finns det väldigt lite svensk forskning som kan beskriva vilken inverkan myndigheternas kommunikation haft under pandemin. För tillfället är Novus förtroendemätningar en av de bästa källorna för information om kriskommunikationens inverkan. Under pandemin har Novus

undersökt medborgares omdömen av de åtgärder som förmedlats av myndigheter (Novus, 9 september). Resultaten är insiktsfulla i den mån att de visar att förmedlad information värderats olika bland undersökningarnas respondenter. Enkla direktiv som att tvätta händer och hålla avstånd har förblivit populära under pandemins gång. Samtidigt har direktiv som stundvis kritiserats för sin otydlighet, som användningen av munskydd, fått ett sämre mottagande. Sammantaget menar Novus VD Torbjörn Sjöström att dessa resultat är en *”påminnelse om att myndigheters och medias kommunikation skapar bilden hos svenska folket”* (Novus, 9 september).

Johansson m.fl., (2020) har även undersökt allmänhetens omdöme av myndigheternas transparens under pandemins första månader. Resultaten visar att allmänheten i hög utsträckning ansett att myndigheterna varit sanningsenliga i sin informationsspridning. Däremot visar resultaten tydliga demografiska skillnader i synen på myndigheternas transparens. Äldre och högutbildade har högre tilltro till myndigheternas transparens, medan respondenter som ideologiskt lutar åt höger i större utsträckning anser att myndigheter medvetet döljer information (Johansson m.fl., 2020). Även om myndigheternas kommunikation över lag mottagits väl av allmänheten, så visar dessa resultat att inte alla grupper är nöjda med, eller litar på myndigheternas kommunikationsarbete.

4. Forskningsfrågor

Befintlig teori och forskning indikerar att äldres förtroende med högsta sannolikhet ökat eller förblivit högt under pandemin. Detta beror på att svenskars myndighetsförtroende över lag förblivit starkt under tidigare samhällskriser (Segeberg, 2020; Esaiasson m.fl., 2016). Sverige har dessutom en statsorienterad riskkultur, där medborgarna förväntar sig och litar på att staten ska hantera krisen (Odén m.fl., 2016). Tidigare förtroendeforskning visar därför att medborgares förtroende ökade under pandemins första månader (Esaiasson m.fl., 2020; Nielsen och Lindvall, 2021). Men hur har detta förtroende sett ut på lång sikt? Frågan är, har äldres förtroende varit motståndskraftigt, eller har deras förtroende påverkats i en negativ riktning. Det är även otydligt i vilken utsträckning myndigheternas kommunikation har påverkat äldres syn på myndigheterna under pandemin. Befintlig forskning och undersökningar indikerar att förmedlad information värderats olika bland informationens mottagare. Även att myndigheternas kommunikationsarbete värderats olika, beroende på faktorer som ålder och utbildning, men framför allt ideologi. Uppsatsens fokus är därför att undersöka hur äldres myndighetsförtroende utvecklats på lång sikt, och vilka utvecklingar som skett inom perioden. Uppsatsen avser även att undersöka i vilken utsträckning myndigheternas kommunikationsarbete har haft en inverkan på äldres myndighetsförtroende. Specifikt, hur äldres omdöme av myndigheternas kommunikation har influerat deras förtroende under pandemin.

Eftersom det är oklart exakt i vilken utsträckning eller i vilken riktning äldres förtroende har påverkats av pandemin och dess omständigheter, så gynnas uppsatsen och dess undersökningar av att inte

formulera allt för definitiva hypoteser. Det bästa är därför att formulera två öppna forskningsfrågor, för att sedan beskriva hur resultaten förhåller sig till dessa frågor. Uppsatsens två forskningsfrågor lyder därför:

Forskningsfråga 1: Hur har äldres myndighetsförtroende utvecklats under pandemin?

Forskningsfråga 2: Hur har svenska myndigheters kriskommunikation påverkat äldres myndighetsförtroende under pandemin?

I nästföljande avsnitt kommer uppsatsens undersökningar presenteras och specificeras, i form av metod, operationalisering och kontrollvariabler.

5. Metod och data

5.1. Data

För att undersöka hur äldres förtroende utvecklats över tid och i vilken utsträckning det har påverkats av myndigheternas kommunikation, så kommer uppsatsen använda paneldata från Medborgarpanelen. Paneldatan består av webbaserade intervjuer, där samma respondenter besvarat samma underlag vid flera tillfällen. I samband med pandemins utbrott införde Medborgarpanelen undersökningar med frågor som specifikt berörde pandemin. Det är dessa paneler som utgör uppsatsens underlag. Sammanlagt har panelen fem vågor (mättillfällen). Antalet respondenter som valde att delta i panelens första våg (februari 2020) var 12,808, varav 3,989 av dessa tillhörde ålderskategorin 70 år eller äldre. Uppsatsens analyser utgår från ett avgränsat urval av de respondenter som är 70 år eller äldre och har deltagit i alla fem panelvågor (n= 1,419). Orsaken till att analyserna använder detta urval beror på det är centralt för uppsatsens syften att kunna observera förändringar i attityder över tid. Panelen är relativt representativ för befolkningen i stort, även om det finns en övervikt högutbildade män bland deltagarna.

Panelens mättillfällen är februari, mars, september och december 2020, samt april 2021. Att det är olika lång tid mellan varje mättillfälle medför såklart vissa implikationer. Det är givetvis möjligt att händelser som skett mellan varje mättillfälle inte fångas upp av datan i samma utsträckning som det gjort om panelerna hade mätts regelbundet varje månad. Framför allt under en pandemi där smittspridningens utveckling, restriktioner och politiska beslut förändras med kort varsel. Detta gör det svårare att fastställa exakt när eventuella ändringar i opinionen skett, då mättillfällena ibland har flera månaders mellanrum. En fördel med att använda paneldata är att det till skillnad från tvärsnittsdata går att påtala kausalitet över samband, eftersom samma respondenter besvarat samma underlag vid upprepade tillfällen. Det går därför att urskilja vilken av två mekanismer som förekommer först i tid, samt hur omdömen och attityder

förändras över tid på individnivå (Andreß m.fl., 2013). Däremot kan det finnas ett ömsesidigt samband, det vill säga att mekanismerna förklarar varandra. För att kontrollera för ett ömsesidigt samband kommer därför en separat analys göras, där den oberoende och beroende variabeln byter plats med varandra. Detta diskuteras mer i analysavsnittet.

5.2. Operationalisering

Uppsatsens huvudundersökning avser att mäta vilken inverkan omdömet av mottagen information haft på äldres förtroende, och inte vilken informationen äldre tagit del av. Därför lämpar sig operationaliseringen av den oberoende variabeln (myndigheternas kommunikation) att mäta äldres omdöme utifrån den information som respondenterna själva tagit del av. Detta innebär att det inte går att veta exakt vilken information varje respondent tagit del av, hur de tolkat mottagen information eller vad som motiverar deras omdöme av informationen. Det finns däremot fördelar med att inte avgränsa begreppet till annat än ”information om corona”. Om man försöker avgränsa och konkretisera begreppet ytterligare så riskerar man att försvåra begreppets mätbarhet. Det beror på att myndigheters kommunikation kontinuerligt framkommit i olika budskap och genom olika kanaler. Kommunikationen har förmedlats både via myndigheternas egna kanaler (exempelvis Folkhälsomyndighetens hemsida), men även indirekt via nyhetsmedier och sociala medier. Det är framför allt via nyhetsmedier som äldre har inhämtat information under pandemin (MPRT, 2021). Att avgränsa begreppet till exempelvis den kommunikation som förmedlats via Folkhälsomyndighetens hemsida blir därför alldeles för avgränsat, eftersom få äldre använder denna informationskälla. Operationaliseringen som helhet gynnas därför av att hålla begreppet brett. Nackdelen med denna operationalisering är att det därför inte går att urskilja vilken information som har gett upphov till äldres omdömen. Detta problem är däremot en rimlig kompromiss, då undersökningarnas syften är att undersöka huruvida äldres omdömen har förändrats under pandemin.

Den oberoende variabeln operationaliseras med hjälp av frågan: ”Vad anser du om svenska politikers och myndigheters information om coronaviruset?” Bland svarsalternativen är kategorierna ”Politiker” och ”Myndigheter” separerade, med varsin ordinalskala. Frågans skalalternativ är uppdelad i fem svarsalternativ, där respondenten kan besvara från ”Mycket bra information (1)” till ”Ingen uppfattning (5)”. Svarsalternativet politiker kommer inte inkluderas i den oberoende variabeln. Egentligen är det inte optimalt att använda ordinalskalor som kontinuerliga oberoende variabler, eftersom de ger en lägre svarsvariation. Det är exempelvis även svårt att bedöma vad som menas med ”Mycket bra information”. Däremot har tidigare förtroendeforskning använt sig av likadana skalalternativ (ex. Esaiasson m.fl., 2021; Brommesson och Bengtsson, 2019).

Den beroende variabeln, myndighetsförtroende, mäts på ett liknande sätt som den oberoende, genom frågan: ”Allmänt sett, hur stort förtroende har du för svenska myndigheter?”. Även denna variabel har

en ordinalskala, vilket ger svarsalternativ från ”Mycket stort förtroende (1)” till ”Mycket litet förtroende (5)”. Både den oberoende och beroende variabelns skalvärde kodas om, så att (4) blir ”Mycket stort” och (0) ”Mycket lågt”. Undersökningarnas resultat förblir detsamma, men omkodningen gör att resultaten blir enklare att tolka. För att bibehålla konsekventa måttenheter görs samma omkodning på undersökningarnas kontrollvariabler. Den beroende variabeln kommer inte heller avgränsas till en specifik myndighet. Det beror på att det allmänna myndighetsförtroendet har betydligt djupare implikationer än förtroendet för enskilda myndigheters krishanteringsförmåga. Det spelar större roll att medborgare har ett allmänt förtroende för det svenska myndighetsväsendet, då det är detta förtroende som kommer spela roll i framtiden (Esaïasson m.fl., 2021). Att allmänheten har ett högt förtroende för samhällsinstitutionerna och deras krishanteringsförmåga som helhet utgör en viktig förutsättning för att samhället ska kunna hantera framtida kriser.

5.3. Kontrollvariabler

För att säkerställa att resultaten talar om en stark kausalitet mellan myndigheternas kommunikation och äldres myndighetsförtroende, så krävs kontrollvariabler som säkerställer att förtroendet inte influerats av andra egenskaper och faktorer.

Först av allt finns det kontrollvariabler som av operationella skäl inte går att inkludera i undersökningarna. Det första exemplet är mediernas rapportering om pandemin. En stor del av myndigheternas information förmedlas indirekt via medier. Det innebär att medborgare utöver kommunikation med myndigheter även påverkas av hur nyhetsmedier framställer myndigheten (Palm och Falkheimer, 2005). Allmänhetens omdöme av krishanteringen formas därför till stor del av hur medierna väljer att rapportera om myndigheterna (Strömbäck, 2008). Problemet med att använda medier som kontrollvariabel är att mediernas och myndigheternas information överlappar, eftersom en stor del av myndigheternas information förmedlas indirekt via nyhetsmedier. Även om det är tänkbart att medier har en inverkan på hur myndigheternas information framställs, så går det inte att särskilja kanalerna från varandra. Att endast utgå från myndigheters egna kanaler skulle dessutom kraftigt begränsa antalet analysenheter, då en stor del av myndigheternas information konsumeras via nyhetsmedier (MPRT, 2021).

Ett annat exempel är äldres bostadssituation. Det är sannolikt att äldres bostadssituation har påverkat deras personliga erfarenheter av pandemin. Exempelvis har de äldre som bott på särskilt boende drabbats hårdare av pandemin än de som bott i egen bostad (Andersson m.fl., 2021). Däremot finns det inte ett tillräckligt underlag i tillgänglig data för att göra en sådan distinktion. Även om denna variabel skulle kunna utgöra en bidragande förklaring till resultatens utfall, så går den dessvärre inte att inkludera i uppsatsens undersökningar.

Det finns däremot ett antal kontrollvariabler som går att mäta. Det första exemplet är politikers kommunikation. Även om myndigheterna haft ett stort ansvar för att förmedla information till allmänheten, så har även politiska aktörer haft en kommunikativ roll. Det är därför viktigt att kontrollera för i vilken mån undersökningarnas resultat kan ha påverkats av politikers framträdanden och information. För att operationalisera denna variabel så går det att använda sig av samma underlag som till den oberoende variabeln (Vad anser du om svenska politikers och myndigheters information om coronaviruset?). Svartalternativen för "Myndigheter" och "Politiker" är vid varje mättillfälle fördelat i varsin variabel, vilket betyder att man kan isolera svartalternativen för "Politiker" utan att behöva generera nya variabler. Variabeln har samma skalalternativ som den oberoende och beroende variabeln, och kodas därför så att 0 visar ett lågt värde, och 4 ett högt värde.

En ytterligare egenskap som kan påverka respondenternas förtroende är kön. Det finns attitydskillnader mellan könen, genom att kvinnor över lag har högre institutionellt förtroende än män (Holmberg och Weibull, 2020). Det är även viktigt att kontrollera för kön eftersom svarsunderlaget bland de som är 70 år och äldre har en övervikt män (n= 1,110) jämfört med kvinnor (n= 307).

En ytterligare faktor som ligger till grund för institutionellt förtroende är politisk ideologi (Andersson och Oscarsson, 2020). Det råder tydliga skillnader i förtroendebedömningar mellan olika positioneringar på den politiska skalan. Framför allt är det institutionella förtroendet betydligt högre bland de som identifierar sig som vänster, jämfört med de som identifierar sig som höger (Andersson, 2021). Operationaliseringen av denna kontrollvariabel utgår från frågeställningen: "Det talas ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera in dig själv på en sådan vänster-högerskala?". Variabeln har en skala från 0–10, där 0 är "Långt till vänster" och 10 "Långt till höger".

En sista kontrollvariabel som denna uppsats kommer inkludera är utbildning. Högre utbildning är sedan tidigare känt för att ha ett positivt samband med institutionellt förtroende (Holmberg och Weibull, 2020). Individer med hög utbildning har över lag ett större institutionellt förtroende än individer med låg utbildning. Det är även viktigt att kontrollera för utbildning eftersom svarsunderlaget har en hög andel respondenter med eftergymnasial utbildning (n= 1,171) jämfört med endast gymnasieutbildning eller lägre (n= 248).

5.4. Analys

Uppsatsen består av två huvudsakliga undersökningar. Den första undersökningen kommer göra en deskriptiv analys av hur äldres myndighetsförtroende har utvecklats under pandemin (fram till april 2021). Analysen kommer nyttja alla fem panelvågor, från februari 2020 till april 2021. Att mättillfällena är oregelbundna spelar mindre roll i denna analys, eftersom syftet är att ge en övergripande bild av generella attitydutvecklingar. Genom att mäta över en längre tid och inkludera svarsunderlag från den

första, andra och fram till tredje vågen, så är förhoppningen att få nya insikter i hur äldres förtroende har utvecklats på lång sikt, bortom pandemins första månader. Att även inkludera ett mätillfälle före pandemins utbrott ger även en bild av hur äldres myndighetsförtroende såg ut före krisen.

Den andra analysen kommer undersöka om den information som förmedlats av myndigheterna haft en inverkan på äldres myndighetsförtroende. Denna analys kommer utgå från en avgränsad mätperiod, utifrån panelvågorna från mars, september och december 2020. Detta beror på att svarsunderlaget för den oberoende variabeln (omdömet av myndigheternas kommunikation) endast finns tillgänglig inom denna tidsram. Även om det inte kommer kunna påvisas något samband utanför dessa panelvågor, så finns det ändå goda förutsättningar för att göra det inom den avgränsade perioden. Detta beror på att analysens panelvågor ändå sträcker sig över 9 månaders tid och genom hela pandemins första våg.

För att genomföra den andra analysen kommer uppsatsen utföra regressionsanalyser med en laggad oberoende och beroende variabel. Detta betyder att analysen även inkluderar den beroende variabeln från föregående panelvåg, vilket ställs som kontroll mot den aktuella beroende variabeln. Genom att inkludera variabelns laggade värde så kan analysens resultat även påvisa attitydförändringar över tid. Jämfört med att använda tvärsnittsdata så gör denna metod det enklare att dra slutsatser om kausal påverkan (Finkel, 2007).

Den andra analysen kommer även utföra en serie delanalyser för att testa hur robust resultatet är. Först kommer en regressionsanalys med den oberoende och laggade beroende variabeln genomföras. Detta för att kunna avgöra om det finns ett kausal effekt mellan omdömet av myndigheternas kommunikation och äldres myndighetsförtroende. Dessa analyser kommer genomföras i två omgångar, där den första analysen undersöker perioden mars-september, och den andra analysen september-december. För att kontrollera ifall det finns ett ömsesidigt samband, så kommer samma analyser upprepas. Skillnaden är att den oberoende och beroende variabeln byter plats med varandra. Samtliga analyser kommer även prövas med de kontrollvariabler som diskuterats i föregående avsnitt, för att kontrollera i vilken grad äldres förtroende påverkas av alternativa faktorer.

6. Resultat

Den första analysen kommer undersöka hur äldres myndighetsförtroende i allmänhet har utvecklats mellan perioden februari 2020-april 2021. Forskningsfrågan som undersökningen avser besvara är: *"Hur har äldres myndighetsförtroende utvecklats under pandemin?"*

Resultaten visas i tabell 1.1. Det viktigaste att titta på är panelvågornas balansmått, vilket är andel som angivit ganska stort eller mycket stort förtroende, minus andel som angivit ganska litet eller mycket litet förtroende. Detta mått ger en genomsnittlig bild av hur respondenternas attityder har förändrats mellan varje våg.

Balansmättet från tabell 1 visar att även om äldres myndighetsförtroende gradvis har minskat sedan pandemins utbrott under mars 2020, så var förtroendet under april 2021 ändå påtagligt högre än i februari 2020, innan pandemin bröt ut i Sverige. Trots denna nedgång så var fortfarande andelen positiva svar anmärkningsvärt högt. Den nedgång som ägt rum är troligtvis därför en avtagande effekt av den stora förtroendeökning som ägde rum under mars 2020. Det är även intressant att det äldres förtroende ökade så pass mycket i mars, samtidigt som pandemins utbrott.

Sett på hela tidsperioden har det framför allt skett störst förändringar i andelen ”Mycket stort förtroende”, vilket såg sin högsta tillväxt vid pandemins utbrott under mars 2020 från 12 till 29 procent, men som därefter har minskat över tid. Särskilt intressant är hur fort denna ökning avtagit, då tillväxten sjunkit från 29 till 17 procent mellan mars och september. En motsatt trend går att se i andelen ”Ganska stort förtroende” vilket ökade från 51 procent i mars till 54 procent i april 2021, med en mindre nedgång i december 2020. Även anmärkningsvärt är hur konsekvent andelen som svarat ”mycket litet förtroende” varit under hela perioden, med marginella förändringar inom 2–4 procent.

Sammanfattningsvis indikerar det övergripande resultatet att äldres förtroende inte tagit någon större skada under det första året sedan pandemins utbrott, utan att såsom vid tidigare kriser har förtroendet förblivit konsekvent högt. Den övergripande trend som går att tyda är en initial förtroendeökning under pandemins initiala fas, som därefter gradvis har minskar över tid. Dessa egenskaper tycks därför efterlikna den rally-effekt som observerats i tidigare förtroendeforskning från pandemin (Esaiasson m.fl., 2020); Nielsen och Lindvall, 2021. Resultatet visar även fördelarna med att använda pandeldata i stället för att jämföra tvärsnittsstudier (Andersson 2021). Äldres förtroende har inte bara minskat mellan två tidpunkter (våren 2020 och 2021), utan det har även skett viktiga förändringar innan, under och efter pandemins initiala fas, som inte i samma mån fångas upp av tvärsnittsdata.

Bortsett från den initiala ökningen i mars så har utvecklingen under resten av perioden förblivit marginell, med små förändringar mellan varje mätillfälle. Även om dessa förändringar tyder på en nedgång från den initiala förtroendeökningen, så har det genomsnittliga förtroendet ändå förblivit övervägande positivt. Någon dramatisk förtroendeförlust, som resultat av äldres erfarenheter, tycks därför inte avspeglas i resultaten över huvud taget. Det verkar i alla fall inte finnas några indikatorer på att detta skulle haft en påtaglig inverkan på svarsunderlaget. Resultatet tycks därför även visa att äldres förtroende haft någon form av motståndskraft under pandemin. Svaret på forskningsfråga 1 verkar därför vara att äldres myndighetsförtroende varit genomgående och konsekvent högt under pandemin (till och med april 2021), med en initial period av ökat myndighetsförtroende under pandemins utbrott.

Tabell 1.1. *Myndighetsförtroende bland de som är 70 år och äldre, mars 2020 - april 2021 (procent)*

Allmänt sett, hur stort förtroende har du för svenska myndigheter?	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Balansmätt
Februari 2020	12	51	19	15	3	+45
Mars 2020	29	50	12	8	2	+69
September 2020	17	54	16	10	3	+58
December 2020	18	52	16	11	3	+56
April 2021	14	54	16	12	4	+52

Antal svar: 1419. Procent avrundade till hela tal. Balansmätt avser andel som angivit ganska stort eller mycket stort förtroende, minus andel som angivit ganska litet eller mycket litet förtroende.

Nästföljande analyser kommer undersöka vilken inverkan äldres omdöme av myndigheternas kommunikation haft på deras myndighetsförtroende. Forskningsfrågan som undersökningarna avser besvara är: "Hur har svenska myndigheters kriskommunikation påverkat äldres myndighetsförtroende under pandemin?" Forskningsfrågan kommer besvaras genom ett antal regressionsanalyser. Den första analysen kommer undersöka perioden mars-september 2020. Den oberoende variabeln (myndigheters kommunikation i mars) ställs mot den beroende variabeln (myndighetsförtroende i september). Dessutom inkluderas den beroende variabelns laggade värde (myndighetsförtroende i mars). Samma analys genomförs därefter med kontrollvariablerna kön, utbildning och omdömet av politikers information i mars inkluderade.

Resultaten från den första analysen visas i tabell 2.1. Det viktigaste att titta på är hur värdet på den oberoende variabeln (myndighetskommunikation) förhåller sig till den beroende variabeln, då det framför allt är detta resultat som visar hur stark påverkans effekten i det kausala sambandet är.

Resultaten från tabellens första kolumn (1) visar att värdet på den oberoende variabeln haft en svag men ändå signifikant inverkan på den beroende variabeln (.186***). Resultatets signifikans avgörs utifrån hur många asterisker resultatet har. Tre asterisker indikerar att effekten haft en hög signifikans (< .001). Även den laggade beroende variabeln har haft en signifikant inverkan på den beroende variabeln (.651***). Detta värde visar sambandet mellan myndighetsförtroendet i mars och september. Det är därför logiskt att värdet är så pass högt, då det visar att förtroendenivåerna inte förändrats allt för drastiskt mellan panelerna. Detta resultat speglar därför resultatet i den föregående undersökningen, nämligen att äldres förtroende inte förändrats allt för drastiskt under perioden mars-september.

Med kontrollvariabler inkluderade (kolumn 2) så ser man att effekten försvagats, men ändå förblivit signifikant (.111***). Den ursprungliga effekten har försvagats av kontrollvariablerna och framför allt av politikerns kommunikation (mars), vilket haft en positiv signifikant effekt på äldres förtroende (.103***). Även variabeln ideologi har haft en signifikant men negativ effekt (-.038***), vilket visar att förtroende minskar om man kontrollerar för respondenternas ideologi. Vad som däremot är intressant är att variablerna kön och utbildning inte verkar ha någon större effekt på förtroende. Det tycks framför allt vara politikerns kommunikation och ideologi som har en effekt på förtroende, och inte i samma utsträckning egenskaper som kön eller utbildning. Resultatet i kolumn 2 visar därför att valet av kontrollvariabler varit relevant för analysen, framför allt genom att många av variablerna varit signifikanta och visat sig kunna påverka förtroende. Det visar även att äldres förtroende inte enbart har påverkats av myndigheters kommunikation, utan att det även finns andra faktorer och aktörer som haft en inverkan. Samtidigt hade man till en viss grad kunnat förvänta sig att detta utfall. Det vore snarare mer osannolikt att äldres förtroende inte påverkats av några andra faktorer än myndigheternas kommunikation. Att kommunikationens mottagare till en viss grad påverkas av andra faktorer och källor är därför högst förståeligt, även om det visar att myndigheternas kommunikation inte haft lika stor påverkan som man hade kunnat hoppas.

Tabell 2.1. *Effekten av åsikter om myndigheternas kommunikation på myndighetsförtroende bland de som är 70 år och äldre, mars - september 2020*

	(1)	(2)
Mars-September 2020	Myndighetsförtroende (September)	Myndighetsförtroende (September)
Myndighetskommunikation (Mars)	.186*** (.026)	.111*** (.030)
Myndighetsförtroende (Mars)	.651*** (.022)	.592*** (.024)
Kön		.081* (.040)
Utbildning		.015 (.008)
Ideologi		-.038*** (.007)
Politikerns kommunikation (Mars)		.103*** (.024)
_cons	.184*** (.071)	.256 (.138)
<i>N</i>	1419	1419
adj. <i>R</i> ²	0.568	0.583

*Kommentar: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001. Standardavvikelser inom parenteser. Tabellen inkluderar både analys (1) och analys med kontrollvariabler (2). Mätperioden avser mars-september 2020. Den oberoende och den beroende variabeln mäts på en skala från 0–4. Beroende variabel är myndighetsförtroende (september), oberoende variabel är myndighetskommunikation (mars) och laggad beroende variabel är myndighetsförtroende (mars). Kontrollvariabler är kön, utbildning, ideologi och politikers kommunikation (mars).*

Nästa analys kommer genomföra samma undersökning, fast för perioden september-december 2020. Skillnaden mot föregående analys är att variablerna använder ett senare mättillfälle. Den oberoende variabeln (myndigheters kommunikation i september) ställs därför mot den beroende variabeln (myndighetsförtroende i december). Analysen inkluderar även den laggade beroende variabeln (myndighetsförtroende i september), samt kontrollvariablerna kön, utbildning, ideologi och politikers information i september. Resultaten visas i tabell 2.2.

Resultaten från perioden september-december 2020 liknar den tidigare mätperioden. Den oberoende variabeln har haft en svag men ändå signifikant inverkan på den beroende variabeln (.199***). Med kontrollvariabler så ser man att effekten försvagats. Värdet på den oberoende och laggade beroende variabeln är däremot marginellt högre än under den föregående mätperioden (.121*** jämfört med .111***). Detta indikerar att effekten i mindre utsträckning har ökat i styrka över tid. Samtidigt är det tydligt att dessa variabler inte är de enda faktorerna som påverkat äldres förtroende, då variabler som exempelvis politikers kommunikation haft en lika stark effekt (.121***). Detta är en viss ökning från mars-september, där effekten var (.103***). Politikers kommunikation har därför påverkat äldres förtroende i högre utsträckning under perioden september-december.

Tabell 2.2. *Effekten av åsikter om myndigheternas kommunikation på myndighetsförtroende bland de som är 70 år och äldre, september - december 2020*

	(1)	(2)
September-December 2020	Myndighetsförtroende (December)	Myndighetsförtroende (December)
Myndighetskommunikation (Sep)	.199*** (.021)	.121*** (.024)
Myndighetsförtroende (Sep)	.696*** (.020)	.640*** (.021)
Kön		-.008 (.039)
Utbildning		.016* (.008)
Ideologi		-.033*** (.007)
Politikers kommunikation (Sep)		.121*** (.021)

_cons	.165** (.061)	.365** (.127)
N	1419	1419
adj. R ²	0.624	0.641

*Kommentar: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001. Standardavvikelser inom parenteser. Tabellen inkluderar både analys (1) och analys med kontrollvariabler (2). Mätperioden avser september-december 2020. Den oberoende och den beroende variabeln mäts på en skala från 0–4. Beroende variabel är myndighetsförtroende (december), oberoende variabel är myndighetskommunikation (september) och laggad beroende variabel är myndighetsförtroende (september). Kontrollvariabler är kön, utbildning, ideologi och politikernas kommunikation (september).*

Nästa två analyser kommer testa om det även funnits ett ömsesidigt samband mellan myndigheternas kommunikation och äldres myndighetsförtroende. Detta görs genom att byta plats på den oberoende och den beroende variabeln. Analyserna kommer därför undersöka i vilken grad myndighetsförtroende påverkat omdömet av myndigheternas kommunikation bland de som är 70 år och äldre. Bortsett från att den oberoende och beroende variabeln bytt plats så använder analyserna samma mätperioder och kontrollvariabler som tidigare. Analysernas resultat visas i tabell 3.1. och 3.2.

Resultaten visar att det omvända resultatet haft en påtagligt starkare effekt än i den ursprungliga analysen (.242*** jämfört med .111*** under perioden mars-september). Befintligt myndighetsförtroende har därför påverkat äldres omdöme av myndigheternas kommunikation i högre utsträckning än vad omdömet av kommunikation har påverkat deras förtroende. Effektens styrka har däremot minskat över tid, då förtroendets effekt på omdömet av kommunikation gått från .242*** under mars-september till .168*** i september-december. Samtliga kontrollvariabler, bortsett från politikernas kommunikation, visar även negativa värden. Framför allt ideologi har hög signifikans, vilket visar att inte bara förtroende, utan även omdömet av myndigheternas kommunikation minskar om man kontrollerar för respondenternas ideologi.

Vad resultaten visar är att äldres befintliga förtroende har påverkat omdömet av myndigheternas kommunikation i högre utsträckning än omdömet av kommunikation har påverkat deras förtroende. Samtidigt finns ändå en svag, men signifikant effekt i den förväntade riktningen.

Sammanfattningsvis tycks därför svaret på forskningsfråga 2 vara att myndigheternas kommunikation haft en svag, men ändå signifikant inverkan på äldres myndighetsförtroende. Resultaten visar däremot att det även funnits andra faktorer som påverkat både äldres förtroende och omdöme av myndigheternas kommunikation. Sådana exempel är huvudsakligen respondenternas ideologi och omdömet av politikernas kommunikation. Resultaten visar även att omdömet av myndigheters kommunikation till stor del kunnat förklaras av äldres befintliga myndighetsförtroende. Detta indikerar att tidigare och befintliga omdömen av myndigheterna i hög grad har influerat hur äldre bedömt myndigheternas kommunikation under pandemin. Men även att andra aktörers kommunikation, utöver myndigheternas, har påverkat äldres myndighetsförtroende.

Tabell 3.1. Effekten av myndighetsförtroende på åsikter om myndigheters kommunikation bland de som är 70 år och äldre, mars - september 2020

	(1)	(2)
Mars-September 2020	Myndighetskommunikation (September)	Myndighetskommunikation (September)
Myndighetsförtroende (Mars)	.295*** (.024)	.242*** (.026)
Myndighetskommunikation (Mars)	.446*** (.029)	.376*** (.032)
Kön		-.048 (.044)
Utbildning		-.001 (.009)
Ideologi		-.036*** (.008)
Politikers kommunikation (Mars)		.086** (.026)
_cons	.834*** (.078)	1.259*** (.139)
<i>N</i>	1419	1419
adj. R ²	0.418	0.431

*Kommentar: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001. Standardavvikelser inom parenteser. Tabellen inkluderar analys av ömsesidigt effekt (1) och analys av ömsesidig effekt med kontrollvariabler (2). Mätperioden avser mars-september 2020. Den oberoende och den beroende variabeln mäts på en skala från 0–4. Beroende variabel är myndighetskommunikation (september), oberoende variabel är myndighetsförtroende (mars) och laggad beroende variabel är myndighetskommunikation (mars). Kontrollvariabler är kön, utbildning, ideologi och politikers kommunikation (mars).*

Tabell 3.2. Effekten av myndighetsförtroende på åsikter om myndigheters kommunikation bland de som är 70 år och äldre, september-december 2020

	(1)	(2)
September-December 2020	Myndighetskommunikation (December)	Myndighetskommunikation (December)
Myndighetsförtroende (Sep)	.222*** (.023)	.168*** (.024)
Myndighetskommunikation (Sep)	.577*** (.025)	.489*** (.027)
Kön		-.084 (.045)
Utbildning		-.021* (.009)
Ideologi		-.036*** (.008)

Politikers kommunikation (Sep)		.129*** (.024)
_cons	.492*** (.071)	1.109*** (.147)
<hr/>		
<i>N</i>	1419	1419
<i>R</i> ²	0.473	0.497
adj. <i>R</i> ²	0.472	0.495
<hr/>		

*Kommentar: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001. Standardavvikelser inom parenteser. Tabellen inkluderar analys av ömsesidig effekt (1) och analys av ömsesidig effekt med kontrollvariabler (2). Mätperioden avser september-december 2020. Den oberoende och den beroende variabeln mäts på en skala från 0–4. Beroende variabel är myndighetskommunikation (december), oberoende variabel är myndighetsförtroende (september) och laggad beroende variabel är myndighetskommunikation (september). Kontrollvariabler är kön, utbildning, ideologi och politikers kommunikation (september).*

7. Sammanfattning och diskussion

Detta avsnitt kommer sammanfatta och diskutera uppsatsens undersökningar och resultat. Resultaten kommer även ställas mot tidigare forskning och teori. Dessutom kommer undersökningarnas metod och eventuella brister diskuteras.

En grundläggande förutsättning för den svenska strategin har varit medborgarnas höga institutionella förtroende. Högt förtroende har inneburit att svenska medborgare sluppit repressiva åtgärder, då de krisansvariga samhällsinstitutionerna har kunnat förlita sig på medborgarnas frivilliga samarbetsvilja. Myndigheternas kriskommunikation har även utgjort en central del av krishanteringen, både som ett medel för att förmedla handlingsinstruktioner, men även för att upprätthålla förtroendet för myndigheternas handlingsåtgärder. Vissa medborgare har drabbats hårdare än andra av pandemin och dess konsekvenser. Sveriges äldre har sedan tidigare haft ett högt förtroende för samhällsinstitutionerna, samtidigt som många äldre drabbats särskilt hårt av pandemin och dess konsekvenser. Sveriges äldre har därför haft goda skäl att ha ett minskat institutionellt förtroende, på grund av de varit med om under pandemin.

Uppsatsen har haft två syften. Det första syftet har varit att undersöka hur äldres myndighetsförtroende kontinuerligt har utvecklats under pandemin. Uppsatsens resultat visar att äldres myndighetsförtroende förblivit högt under pandemin, och att förtroendet till och med ökade under pandemins initiala stadie. Någon dramatisk förtroendeförlust avspeglas inte i resultaten, och det verkar därför inte finnas några indikatorer på att äldres förtroende utvecklats i en negativ riktning. Uppsatsens andra syfte har varit att undersöka i vilken utsträckning äldres omdöme av myndigheternas kriskommunikation har påverkat deras myndighetsförtroende. Resultaten visar att myndigheternas kommunikation haft en svag, men ändå signifikant inverkan på äldres myndighetsförtroende. Framför allt har omdömet av myndigheternas

kommunikation påverkats av äldres befintliga myndighetsförtroende. Även att andra aktörers kommunikation, utöver myndigheternas, tycks ha haft en signifikant inverkan på äldres förtroende.

Undersökningarna uppvisar flera intressanta resultat. Ett intressant fynd från uppsatsens första undersökning är att äldres förtroende ökade kraftigt samtidigt som pandemins utbrott i Sverige. Detta resultat överensstämmer därför med tidigare förtroendeforskning från pandemin (Esaiasson m.fl., 2020; Nielsen och Lindvall, 2021), och tyder på att något som liknar *en rally-behind-the-flag-effekt* ägt rum bland äldre. Vid jämförelse med tidigare studier så visar detta resultat att äldres förtroendebeteende inte heller avvek från hur resten av befolkningen reagerade under pandemins början. Att äldres initiala förtroendeökning varit en rally-effekt, innebär att den förtroenedgång som skett de efterföljande månaderna förmodligen varit samma effekt som avtagit i styrka. Inte minst sjönk andelen ”Mycket högt förtroende” kraftigt mellan perioden mars och september. Utifrån tidigare forskning så är detta en naturlig utveckling, då en sådan förtroendeökning sällan håller i sig på lång sikt (Dinesen and Jæger, 2013; Johansson m.fl., 2021). Nedgången behöver därför inte nödvändigtvis betyda att äldre tappat förtroendet för myndigheterna. Som noterat av Kritzinger m.fl., (2020), så kan denna initiala förtroendeökning även ha motiverats av uppkomsten av pandemin som ett externt samhällshot, och behöver inte nödvändigtvis vara omdömet av samhällsinstitutionernas krishanteringsförmåga. Det är därför svårt att veta i vilken utsträckning förtroendet motiverats av externa faktorer.

Att äldres myndighetsförtroende förblivit högt under pandemins gång medför även andra implikationer. Ur ett krishanteringsperspektiv är det givetvis positivt att äldre bibehållit ett högt förtroende för de krisansvariga institutionerna. Då pandemin i skrivande stund ännu inte är över, så utgör viljan att följa myndigheternas instruktioner fortfarande en viktig förutsättning för att samhället ska kunna klara sig ur krisen helt och hållet. Men det går även att ifrågasätta om det verkligen är positivt att äldres förtroende tycks ha förblivit opåverkat, givet deras personliga erfarenheter. Det är ändå anmärkningsvärt att äldres (framför allt negativa) erfarenheter av pandemin inte på något vis speglas i deras omdöme av de krisansvariga institutionerna. Inte minst då pandemins konsekvenser varit välkända och föremål för återkommande samhällsdebatt. Ett liknande resonemang har tidigare lyfts av Nielsen och Lindvall, (2021) och Johansson m.fl., (2021). Båda artiklarna har belyst det anmärkningsvärda i att det svenska samhällets opinion initialt inte påverkades i större utsträckning av pandemins konsekvenser. Inte minst eftersom antalet avlidna i Sverige vid den här tidpunkten var betydligt högre än i våra grannländer (Johansson m.fl., 2021). Nielsen och Lindvall (2021) menar att andra faktorer än myndigheternas krishanteringsförmåga därför tycks ha haft större betydelse för medborgarnas förtroende.

Det finns många potentiella skäl till att äldres erfarenheter av pandemin inte speglas i deras myndighetsförtroende. Ena förklaringen går tillbaka till Eastons diffuse political support (Easton 1965).

De institutionella erfarenheter äldre haft med sig in i pandemin bör givetvis haft betydelse för hur motståndskraftigt deras förtroende varit. Har man levt ett långt liv med ett högt förtroende för samhällets institutioner, så kommer förtroendet förmodligen inte raderas hur enkelt som helst. Framför allt inte när allmänhetens förtroende på lång sikt har förblivit starkt genom tidigare kriser (Segeberg, 2020).

En annan förklaring är att äldre kanske inte anser att staten eller myndigheterna är att beskylla för vad de behövt genomleva under pandemin. Som tidigare forskning visat så ger olika kriser upphov till olika slags krav på ansvarsutkrävande från medborgarnas sida. Medan naturkatastrofer tenderar att vända medborgarna mot staten, så tenderar kriser som krig och terrorism att föra medborgare närmare staten (Dinesen och Jæger, 2013; Nicholls och Picou, 2012). Den eventuella frustration som funnits bland äldre kanske i själva verket riktats mot själva pandemin, och inte nödvändigtvis mot samhällsinstitutionerna. Pandemin kanske har utgjort rollen som ett yttre hot, och fört samman medborgare och staten mot den nya samhällsfaran.

Ett annat intressant fynd är att äldres befintliga myndighetsförtroende har påverkat omdömet av myndigheternas kommunikation i högre utsträckning än det motsatta. Även här är en möjlig förklaring att befintliga omdömen av aktörer och institutioner spelar större roll än de nya erfarenheter som skapas under en kris. De befintliga institutionella attityder som äldre haft med sig in i en samhällskris kommer förmodligen betyda mer än den bild som förmedlas om myndigheterna under krisen.

Detta fynd visar att myndigheternas kriskommunikation inte haft en utbredd inverkan på medborgares förtroende, men det sammanlagda resultatet är icke desto mindre fortfarande intressant. Samtidigt innebär det inte att resultatet är irrelevant, även om det funnits andra förklaringsfaktorer. Resultatet påvisar endast att äldres förtroende har formats och påverkats av flera olika faktorer och informationskällor. Att medborgare bedömer myndigheternas information olika utifrån personliga egenskaper, finns det belegg för sedan tidigare (Johansson m.fl., 2020). Framför allt stödjer resultaten tidigare forskning i den mån att ideologi haft en inverkan på både förtroende för- och omdömen av myndigheterna. Samtidigt har inte denna faktor påverkat resultatet i allt för omfattande utsträckning, då det övergripande resultatet fortfarande visar att gruppen äldre varit övervägande positivt ställd till myndigheterna. Man bör dessutom betona att myndigheternas kommunikation även har påverkat äldres omdöme i viss mån, även om denna effekt varit marginell. Framför allt är det inte effektens styrka som avgör dess relevans, utan att förmedlad information bevisligen har haft en påverkans effekt på äldres omdömen och attityder i någon mån.

Uppsatsens undersökningar har vidtagit flera åtgärder för att försöka utesluta alternativa faktorer, och för att ha förutsättningarna att kunna påtala kausalitet. Sådana åtgärder har varit att använda relevanta kontrollvariabler, men även att kontrollera för ömsesidiga effekter. Att använda paneldata har dessutom

inneburit att undersökningarna haft bättre förutsättningar för att kunna uttala sig om kausalitet i stället för samband.

För att ha goda förutsättningar för att även kunna observera förändringar i attityder över tid, så har undersökningarna använt ett avgränsat urval av de respondenter som deltagit i alla panelvågor. Detta har skett på bekostnad av antalet analysenheter, vilket resulterat i ett mindre urval. Dessutom har män varit överrepresenterade i underlaget. Ett mindre urval försvagar givetvis resultatens generaliserbarhet. Däremot finns det inga större skäl att tro att detta urval skulle skilja sig allt för mycket från genomsnittsbefolkningens omdömen, då resultaten från uppsatsens första undersökning i hög grad efterliknar tidigare studier som använt ett större urval av samma data (Esaiasson m.fl., 2021). Inte heller tycks variabeln kön haft en stark effekt i uppsatsens regressionsanalyser.

Att använda ett avgränsat urval har däremot inneburit en större mätsäkerhet bland de respondenter som inkluderats. Detta beror på att det varit centralt för uppsatsen att undersöka hur äldres attityder förändrats över tid. Motivationen bakom detta beslut är att förtroende är ett viktigt mått sett över tid. Det befintliga förtroendet utgör förutsättningarna för samhällets initiala krishantering vid uppkomsten av en kris. Men ett fortsatt högt förtroende är dessutom viktigt för att ta sig genom krisen, vilket i pandemins fall framkommer i vågor av ökad och minskad smittspridning. Uppsatsens forskningsfrågor har därför handlat om att besvara hur förtroendet förändrats och påverkats på lång sikt under pandemin. Att endast inkludera de respondenter som deltagit i alla panelvågor har därför gjort det lättare att med säkerhet kunna uttala sig om vilka slags förändringar i omdömen och attityder på individnivå som har ägt rum.

Det finns givetvis brister med val metod och operationalisering. Uppsatsen kan inte i särskilt hög utsträckning uttala sig om vilken information eller vilka faktorer som motiverat eller påverkat de omdömesnivåer som kan observeras i resultaten. Det innebär att det inte går att veta vilken information äldre tagit del av, eller vad i informationen som orsakat eventuella omdömesförändringar. Det enda som det går att uttala sig om är inverkan omdömet av myndigheternas kommunikation haft på myndighetsförtroende. Uppsatsens resultat har däremot begränsade möjligheter att uttala sig om påverkan från andra faktorer, eller de underliggande orsakerna till att kommunikationen har påverkat äldres förtroende.

Även om uppsatsen har begränsat spelrum för att uttala sig om de underliggande motivationerna till resultaten (framför allt om kommunikationens påverkan), så kan uppsatsen ändå i viss mån dra slutsatser från befintlig forskning om vilka övergripande mönster som finns i resultaten. Säkrast slutsatser kan göras om varför det allmänna myndighetsförtroendet utvecklats så som det gjort över tid. Detta beror på att det finns mer befintlig forskning om detta, vilket gör att det därför går att dra vissa slutsatser utifrån hur väl resultatens mönster överensstämmer med befintlig teori och forskning.

Det bör dock tilläggas att uppsatsen inte haft som syfte att undersöka exakt hur och vad avseende myndigheternas kommunikation som har påverkat äldres förtroende, utan uppsatsens avsikt har varit att undersöka huruvida kommunikationen har påverkat förtroende. Hade man velat mäta informationens innehåll, och exakt hur den påverkat äldres omdömen, så hade kvalitativa metoder varit bättre lämpade. Kvalitativa metoder lämpar sig bättre för att undersöka individuella tankar och motiveringar, och hur respondenterna värderat informationen på individnivå. Men en sådan undersökning hade då skett på bekostnad av undersökningens förmåga att mäta hur omdömen har förändrats över längre tid, vilket varit uppsatsens centrala syfte. Detta syfte har varit viktigt just på grund av att pandemin inte är en enskild händelse som uppstår och avslutas inom ett kort händelseförlopp. Pandemin har i skrivande stund pågått i nästan två år, och har avtagit och intensifierats i vågor av ökad och minskad smittspridning. Att inte använda paneldata hade inneburit att det inte hade gått att undersöka hur motståndskraftig eller tåligt äldres förtroende varit på lång sikt, givet dessa omständigheter. Det är klart att ett kvalitativt underlag gett bättre svar på motivationer och enskilda tankar, men man hade däremot gått miste om förmågan att mäta hur beständiga sådana attityder varit över tid. Det är en sak att förtroendet är högt i början av krisen, när budskap som att man ska hålla ut eller ta ett gemensamt ansvar förmedlas. Men hur ser det ut när man gjort just det i ett par månader och pandemin fortfarande är högst närvarande? Vad som är ett viktigt mått är därför hur väl dessa attityder lyckats bestå över längre tid. I den bemärkelsen har uppsatsen lyckats visa att förtroendet har varit beständigt.

Att mäta kvantitativt och inte kvalitativt innebär att det inte går att kartlägga bakomliggande motivationer. Det går exempelvis inte att uttala sig om vilka erfarenheter respondenterna haft, och i vilken utsträckning dessa faktorer har påverkat deras allmänna myndighetsförtroende. Uppsatsen kan därför endast argumentera på ett teoretiskt plan varför det skulle kunna finnas en möjlighet från äldres sida att ha ett minskat myndighetsförtroende sedan pandemins början. Men det bör även tilläggas att uppsatsen aldrig haft som kausal mekanism att äldres (potentiellt negativa) erfarenheter *bör* ha påverkat deras myndighetsförtroende, utan detta har i grunden använts som en teoretisk argumentation till varför äldres förtroende varit relevant att undersöka i samband med pandemin. En annan brist är att det inte går att uttala sig om tiden utanför undersökningarna. Det hade exempelvis varit önskvärt att se hur äldres förtroende utvecklats även efter april 2021. Även hur kommunikationen påverkat äldres förtroende sett på hela perioden, och inte bara mellan mars-december 2020. Dessa problem härstammar dock ur begränsningar med tillgänglig data. Förhoppningen är därför att nuvarande tidslucka kommer kunna tillgodoses i framtida förtroendeforskning.

Uppsatsens bidrag har varit att ge en inblick i hur motståndskraftigt äldres förtroende varit under pandemins första år. Sammanlagt visar detta att det inte skett något allvarligt trendbrott i äldres förtroende, vilket varit starkt och motståndskraftigt under tidigare samhällskriser. Samtidigt finns det

fortfarande ett behov av att utöka kunskapen av kriskommunikationens inverkan under pandemin. Även om uppsatsen uppnått sina syften att mäta hur attityder har förändrats över tid, så finns det fortfarande inte särskilt mycket kunskap om varför förändringar har eller inte har ägt rum. Inte heller vad det innehållsmässigt varit i myndigheternas kommunikation som påverkat äldres myndighetsförtroende i en svag positiv riktning. Det bästa hade därför varit att komplettera detta arbete med fler kvalitativa studier av äldres omdömen från pandemin. Då hade man dessutom haft ett bättre underlag till varför man observerar de trender man ser statistiskt.

Framför allt på en innehållsmässig nivå råder det fortfarande begränsade kunskaper kring vad i kommunikationen som utifrån mottagarens perspektiv fungerat och inte fungerat. Utifrån mottagarnas perspektiv kan det vara viktigt att veta huruvida förmedlad kommunikation faktiskt givit goda förutsättningar att skydda sig mot viruset. Men även från avsändarens perspektiv, vilka förutsättningar och svårigheter har uppstått för myndigheterna när de har kommunicerat med allmänheten eller specifika grupper. Arbetet hade därför gynnats av kompletterande kvalitativ forskning, vilket kan ge inblickar i och svar på dessa faktorer. Det hade även gett arbetet en ytterligare dimension, genom att ge en inblick i vad som motiverar äldres förtroende och omdömen. Ämnet i stort hade gynnats av att man fick en mer fullständig bild, genom en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder.

8. Källhänvisning

Amat, F., Arenas, A., Falcó-Gimeno, A., & Muñoz, J. (2020). Pandemics meet democracy. Experimental evidence from the COVID-19 crisis in Spain.

Andersson, U. (2021). Myndighetsförtroende under coronapandemin. SOM-Undersökningen om Coronaviruset 2020.

Andersson, G., Drefahl, S., Mussino, E., Modig, K., & Meyer, A. C. (2021b). Patterns in COVID-19 Mortality and Morbidity in Sweden during the Pandemic Year March 2020-February 2021.

Andreß, H. J., Golsch, K., & Schmidt, A. W. (2013). Applied panel data analysis for economic and social surveys. Springer Science & Business Media.

Andersson, U., & Oscarsson, H. (2020). Institutionsförtroendet inte lika politiserat under pandemin. SOM-Undersökningen om Coronaviruset.

Boin, A., 't Hart, P., & McConnell, A. (2009). Crisis exploitation: political and policy impacts of framing contests. *Journal of European public policy*, 16(1), 81–106.

Brommesson, D., & Bengtsson, R. (2019). Staten som kommunikatör: En panelstudie av effekterna av kampanjen Om krisen eller kriget kommer. *Kungl Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift*, (4), 30–48.

Cornia, A., Dressel, K., & Pfeil, P. (2016). Risk cultures and dominant approaches towards disasters in seven European countries. *Journal of Risk Research*, 19(3), 288–304.

Dagens Nyheter (2020, 14 april). DN Debatt. ”Folkhälsomyndigheten har misslyckats - nu måste politikerna gripa in”. Hämtad 2021-11-26 från: <https://www.dn.se/debatt/folkhalsomyndigheten-har-misslyckats-nu-maste-politikerna-gripa-in/>

Dinesen, P. T. & Jæger, M. M. (2013). The effect of terror on institutional trust: New evidence from the 3/11 Madrid Terrorist attack. *Political Psychology* 34(6): 917–926.
<https://doi.org/10.1111/pops.12025>.

Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons.

Eriksson, M. (2014). *En kunskapsöversikt om krishantering, kriskommunikation och sociala medier*. Mittuniversitetet.

Esaiasson, P., Martinsson, J., & Sohlberg, J. (2016). *Flyktingkrisen och medborgarnas förtroende för samhällets institutioner—en forskarrapport*.

Esaiasson, P., Johansson, B., Ghersetti, M., & Sohlberg, J. (2020). *Kriskommunikation och segregation i en pandemi. Hur boende i utsatta områden informerade sig om coronaviruset våren 2020*. Arbetsrapport 84. Institutionen för Journalistik, Massmedier och Kommunikation, Göteborgs universitet.

Esaiasson, P., Sohlberg, J., Ghersetti, M., & Johansson, B. (2021). How the coronavirus crisis affects citizen trust in institutions and in unknown others: Evidence from ‘the Swedish experiment’. *European Journal of Political Research*, 60(3), 748-760.

Financial Times (2020, 11 september). Anders Tegnell and The Swedish Covid Experiment. Hämtad 2021-11-29 från: <https://www.ft.com/content/5cc92d45-fbdb-43b7-9c66-26501693a371>

Finkel, S. E. 2007. "Linear Panel Analysis." In *Handbook of Longitudinal Research*, edited by S. Menard, 475–504. Boston, MA: Elsevier Press.

Folkhälsomyndigheten. (2019). Pandemiberedskap. (2019) Hur vi kommunicerar – ett kunskapsunderlag. *Folkhälsomyndigheten*. Hämtad 2021-12-25 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publiceratmaterial/publikationsarkiv/p/pandemiberedskap-hur-vi-kommunicerar-ett-kunskapsunderlag/>

Folkhälsomyndigheten. (2020). Konsekvenser för personer 70 år och äldre av smittskyddsåtgärder mot covid-19. *Folkhälsomyndigheten*. Hämtad 2020-12-03 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/k/konsekvenser-for-personer-70-ar-och-aldre-av-smittskyddsatgarder-mot-covid-19/>

Holmberg, S., & Rothstein, B. (2020). Social Trust–The Nordic Gold?. *QoG Working Paper Series*, 2020(1), 1.

Holmberg, S., & Weibull, L. (2020). Institutionsförtroende bygger samhällen. SOM-Institutets temaserie.

Healy, A., & Malhotra, N. (2009). Myopic voters and natural disaster policy. *American Political Science Review*, 103(3), 387–406.

Johansson, B., Esaiasson, P., Ghersetti, M., & Sohlberg, J. (2020). Berättar de verkligen allt de vet? Allmänhetens syn på myndigheternas kriskommunikation. SOM-Undersökningen om Coronaviruset 2020.

Kritzinger, S., Foucault, M., Lachat, R., Partheymüller, J., Plescia, C., & Brouard, S. (2021). 'Rally round the flag': the COVID-19 crisis and trust in the national government. *West European Politics*, 1–27.

Myndigheten för press, tv och radio (2021). *Medieutveckling 2021: Mediekonsumtion*.

Nicholls, K., & Picou, J. S. (2013). The impact of Hurricane Katrina on trust in government. *Social Science Quarterly*, 94(2), 344-361.

Nielsen, J. H., & Lindvall, J. (2021). Trust in government in Sweden and Denmark during the COVID-19 epidemic. *West European Politics*, 1-25.

Novus (2021, 23 januari). Förtroendet för myndigheter och regering rasar i deras hantering av corona. Hämtad 2021-12-03 från: <https://novus.se/nyheter/2021/01/fortroendet-kring-corona-for-myndigheter-och-regeringen-rasar/>

Novus (2021, 9 september). Coronastatus 20210909. Hämtad 2021-12-15 från: <https://novus.se/coronastatus-20210909/>

Odén, T., Djerf-Pierre, M. A. L., Ghersetti, M., & Johansson, B. (2016). *Kriskommunikation 2.0: Allmänhet, myndigheter och medier i det digitala medielandskapet*.

Olsson, E. K., & Falkheimer, J. (2014). Gränsöverskridande kriskommunikation: En studie av politiska aktörers, offentliga organisationers och nyhetsmediers kommunikation under samhällskriser.

Palm, L., & Falkheimer, J. (2005). Förtroendekriser: kommunikationsstrategier före, under och efter. Krisberedskapsmyndigheten.

Pierre, J. (2020). Nudges against pandemics: Sweden's COVID-19 containment strategy in perspective. *Policy and Society*, 39(3), 478-493.

Regeringen, (2020, 7 april). Strategi med anledning av det nya coronaviruset. Hämtad 2021-10-25 från: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-arbete-med-anledning-av-nya-coronaviruset/strategi-med-anledning-av-det-nya-coronaviruset/>

Regeringen. (2020, 6 november). Stärkt kommunikation till allmänheten om covid-19. Hämtad 2021-12-23 från: [//www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/starkt-kommunikation-till-allmanheten-om-covid-19/](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/starkt-kommunikation-till-allmanheten-om-covid-19/)

Rothstein, B. (2009). Creating political legitimacy: Electoral democracy versus quality of government. *American behavioral scientist*, 53(3), 311-330.

Segeberg, T. (2020). Det motståndskraftiga förtroendet - kriser och institutionellt förtroende i Sverige 1986–2017. Tim Segerberg (JMG 2020).

Socialstyrelsen (2021, 20 december). Avlidna i covid-19. Hämtad 2021-12-28 från: <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistik-om-covid-19/statistik-over-antal-avlidna-i-covid-19/>

Strömbäck, J. (2008). Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 110(4), 385–405.

Svenska Dagbladet (2020, 29 april). Sveriges coronastrategi hyllas av WHO. Hämtad 2021-11-26 från: <https://www.svd.se/sveriges-coronastrategi-hyllas-av-who>